

Reeks Welk Europa?
Nummer 41

Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf

Een echte confrontatie?

door

Robert Verschooten
voorzitter ESIC vzw

die in eigen naam schrijft

15 november 2010

Opgedragen aan hen die begaan zijn
met een dynamisch,
pluralistisch,
democratisch en federaal Europa

Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) vzw
Ryckmansstraat 5, 2020 Antwerpen
esic@skynet.be

Copyright 2010 ESIC vzw – citeren mag mits bronvermelding

Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf

Inhoudstafel

Bedoeling

Inleiding

Uitgangspunten van de Europese federalisten

Vragen bij de uitgangspunten van de Europese federalisten

Vragen over de politieke context en enkele vaststellingen

Belangrijke randvoorwaarden

Europees federalisme als merk en inhoud

Voorlopige conclusies

Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf

Bedoeling

Nummer 41, met als titel 'Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf', nummer 42, met als titel 'Europese federalisten confronteren Europa met hun project', en nummer 43, met als titel 'Hoe kunnen de Europese federalisten hun project ontwikkelen?', zijn complementair.

Nummer 41 wil een aanzet geven aan de interne maatregelen, die de Europese federalisten moeten overwegen om efficiënter te werken. Nummer 42 wil de externe factoren ophelderen met betrekking tot de context, de dynamiek van de Europese integratie, de uitgangspunten van de belangrijkste actoren respectievelijk de keuzes en voorstellen van de Europese federalisten. Nummer 43 wil de organisatorische gevolgtrekkingen en de ideologische ondersteuning belichten.

Een vierde nummer, dat in voorbereiding is, sluit hierbij aan en gaat over het federalisme dat Europa nodig heeft.

Alle nummers richten zich tot elkeen die zich voor de Europese integratie interesseert. De Europese federalisten wordt aanbevolen hun werkwijze aan te passen opdat ze méér zouden systematiseren, méér zouden samenwerken en méér zouden professionaliseren.

De formulering staat open voor discussie, dus voor amendering en verrijking en kan zodoende een gezamenlijk gedragen project worden. Uiteindelijk moeten de Europese federalisten, over heel Europa, weten wat de minimum afspraken zijn waarvoor zij zich inzetten.

Als die gezamenlijke inspanning beperkt blijft tot een formele en losstaande oefening dan hoeft zij niet. Indien de deelnemers deze oefening ernstig nemen en er effectief rekening mee houden in hun organisatie en hun werking dan mag die oefening geslaagd worden genoemd.

Inleiding

Men mag stellen dat er evenveel Europees federalistische opvattingen zijn, als er Europese federalisten zijn. Dit hoeft niet te verbazen omdat er zoveel variabelen zijn waarmee rekening kan worden gehouden. Die rijkdom en diversiteit is geen bezwaar zo lang de Europese federalisten zich maar terdege bewust zijn van de basisideeën die ze delen en die ze samen willen uitdragen.

Politici, publicisten en academici leggen een persoonlijk parcours af. Wie zich aan politieke actie waagt handelt in team. Actie is het werk van gelijkgestemden.

Vrijwilligers kunnen grote gedrevenheid opbrengen. De voornaamste remmen zijn hun beschikbare tijd en hun - meestal - geringe toepasselijke speciale kennis. Niet iedereen is een goede uitvoerder, communicator, pedagoog, of politieke analist.

Deze bijdrage wil geen handleiding aanreiken waarin wordt uitgelegd hoe het moet. Hier en daar zijn er impliciete of expliciete aanbevelingen, maar een draaiboek is het geenszins. Het is een bescheiden ideologische bijdrage. Een vertrekpunt.

Deze bijdrage heeft een specifieke vorm. Namelijk door vragen te formuleren die de Europese federalisten zich zouden moeten stellen bij het ontwikkelen van actie. De meeste vragen richten zich op inhoudelijke grondslagen van het denken van de Europese federalisten. De meeste vragen krijgen hier geen direct of volledig antwoord.

Het gros van de actievoerders stelt zich al deze vragen niet. Gebrek aan tijd of aan inzicht? Actie is toch waar het om gaat, niet? De gevolgen van die houding worden geaccepteerd. Optreden in verspreide marsorde. Dissonante boodschappen. Campagnes die grotendeels hun doel misten. Alle goede wil en inzet ten spijt. Wat een verspilling die kon worden voorkomen, als...

Moraliseren en eigenwijsheid hebben hier geen zin. Toch kan er iets aan worden gedaan. Het bundelen en het op elkaar afstemmen van de beperkte middelen in gemeenschappelijke actie heeft een multiplicatoreffect. Uiteraard, als aan een aantal voorwaarden wordt beantwoord.

Uitgangspunten van de Europese federalisten

Volgende gedachten zijn een poging om inzicht te krijgen in de uitgangspunten van de Europese federalisten.

1. De Europese federalisten duiden de Europese integratie als een maatschappijproject met specifieke kenmerken.
2. De Europese federalisten aanzien het Europees federalisme als het juiste politieke systeem om hun maatschappijproject te realiseren.
3. Het Europees federalisme hoedt de Europese Unie tegen oorlog, nationaal egocentrisme, overheersing en totalitarisme.
4. De EU is een politiek project. Dit project steunt op specifieke Europese waarden en normen, zoals mensenrechten, een harmoniemodel, wederzijdse solidariteit, eenheid en diversiteit, scheiding van staat en kerk. Gepaste politieke structuren moeten de verwezenlijking van de doelstellingen van het Europees federalistische project mogelijk maken.
5. 'Checks and balances' staan centraal in het Europese politieke systeem.
6. Door de democratische sturing van het intern en extern algemeen belang, bezit de Europese Unie volledige politieke legitimiteit.
7. De EU, ook op federale leest, laat zich niet in met alle beleidsdomeinen.
8. De Europese Unie, op federale leest, betekent een betere toekomst voor het individu en voor de samenleving.
9. De loyaliteit van de Europese federalisten ten aanzien van de verschillende

beleidsniveaus in Europa wordt uitgedrukt in termen van complementariteit en nooit in termen van exclusiviteit.

10. Een Europa voor de burger impliceert een nieuw democratisch gehalte voor Europa. Dit impliceert een grotere doelmatigheid van de instellingen, rechtvaardigheid, participatie en transparantie.
11. Doelmatige federale instellingen en overheden spelen een belangrijke rol bij het genereren van duurzame groei en welvaart.
12. De nationale staten blijven bestaan. Zij zullen gewijzigde bevoegdheden uitoefenen. Subsidiariteit en evenredigheid (proportionaliteit) spelen hier een belangrijke rol (ook naar de regio's).
13. Europese federalisten zullen, in hun benadering, steeds de belangen van de Europese bevolking centraal plaatsen.
14. Om de Europese instellingen echt federaal, democratisch, transparant en doelmatig te maken, moeten ze worden hervormd, door de principes van verantwoordelijkheid en verantwoording consequent toe te passen.
15. De Europese federalisten stellen dat ze een echt federalistisch alternatief kunnen formuleren tegenover het huidige tekortschietende intergouvernementele systeem.
16. De Europese federalisten stellen dat ze voldoende politieke krachten in Europa kunnen mobiliseren om samen de grote stap voorwaarts te zetten naar een Europese federatie.
17. De Europese federalisten kiezen voor een Europees grondwettelijk kader, zonder een gecentraliseerde Europese superstaat na te streven.
18. De Europese federalisten kiezen voor een bestuurssysteem waarin de bottom-up en de top-down benaderingen functioneel en complementair zijn.
19. De Europese federalisten kiezen voor een politiek systeem waarin de bevolking verbonden is met het Europese project en in het bijzonder met het Europees Parlement.
20. 'Soft policy' is de hoeksteen van het gangbare Europese buitenlands en veiligheidsbeleid. Toch sluiten de Europese federalisten beroep op 'hard policy' niet uit wanneer vitale belangen van de EU op het spel staan. Dat vereist o.m. de beschikking over een Europees leger en burgerlijke assistentiegroepen, die multifunctioneel en extern inzetbaar zijn. Europa moet de ambitie hebben een reus te worden tussen de andere wereldreuzen.

Vragen bij de uitgangspunten van de Europese federalisten

1. Werd de strategie van de Europese federalisten coherent geformuleerd?

Welk Europees project kan een sterk en inspirerend alternatief worden in een meerlagig Europees politiek systeem?

2. Werden de tussenstappen om de Europees federalistische objectieven te bereiken geïdentificeerd? Werd de haalbaarheid ervan onderzocht?
3. Hoe kan de Europese bevolking en de Europese elite worden overtuigd van de positieve kenmerken van een sterk, democratisch en rechtvaardig Europa?
4. Welke politieke dynamiek leidt tot een hechte Europese samenleving? Welke politieke krachten ontmoeten elkaar en hoe werken ze op elkaar in?
5. Hoe ontstaat er een Europese politieke stuwning die een positieve stroming naar een Europese federatie mogelijk maakt?
6. Welk federaal Europa moet er komen opdat er geen Europese superstaat met eurocentristisch kenmerken zou ontstaan?
7. Aanzien de andere politieke actoren de Europese federalisten als een volwaardige gesprekspartner?
8. Kan het Europese coöperatieve model concurreren met meer geïntegreerde modellen in de VS en China?

Vragen over politieke context en enkele vaststellingen

Hierna volgen enkele fundamentele vragen waarop de Europese federalisten een antwoord moeten kunnen geven. Volledig zijn deze vragenlijst en de vaststellingen niet.

1. *Waarom zouden de nationale staten hun greep op de Europese integratie lossen?
Wat drijft de Europese integratie?
Wie stuurt de Europese integratie?
Onder welke voorwaarden kan de wil tot politieke samenwerking worden opgewekt bij de meest bewuste eurolanden?
Hoe kan het absolute karakter van de nationale soevereiniteit ter sprake komen?*

- De Unie evolueerde van een technisch-economisch samenwerkingsverband naar een volwaardige politieke speler.

- Dankzij de overdracht van bevoegdheden aan Europa hebben de lidstaten hun macht herwonnen. Lidstaten staan bevoegdheden af uit eigenbelang, zeker niet omwille van ideologische motieven of federalistische idealen (MO).

- Waarom hebben de lidstaten de gekwalificeerd meerderheidsstemming verruimd? Eerder om de geloofwaardigheid en de naleving van de gemaakte afspraken dan om efficiëntie of de vermindering van transactiekosten (MO).

- Het zwaartepunt van de politieke besluitvorming is verschoven van het nationale het Europese niveau. De regeringsleiders hebben meer bewegingsvrijheid voor de beslissingen die ze nemen in de EU. Het EU-niveau geeft de lidstaat een centrale plaats in de Europese politiek (OR).
- De nationale regeringen delegeren naar Europese instellingen omdat ze complexe functies sneller, goedkoper en efficiënter kunnen uitvoeren en omdat ze de gemaakte afspraken kunnen opvolgen. Europese instellingen kunnen het volledige speelveld overziet. Delegatie vergemakkelijkt het nemen van niet-populaire beslissingen. Door delegatie wordt de verantwoordelijkheid voor politieke beslissingen diffuser (PO).
- De lidstaten zitten in een permanent onderhandelingsproces. Er is geen alternatief voor die samenwerking (SC).

2. *Hoe kan de EU een democratisch alternatief worden voor de nationale staten?*

- Een echte democratie in Europa kan maar ontstaan door de aanwezigheid van keuze, debat en polemieken en een Europese demos. Periodieke raadpleging van die demos betreft de bevolking bij de grote politieke beslissingen in Europa.
- Het Verdrag van Lissabon voorziet in de vroegtijdige raadpleging van de nationale parlementen over nieuwe wetgevende initiatieven. De nationale parlementen kunnen hun bezwaren kenbaar te maken.
- Het nieuwe burgerinitiatief zal de directe inspraak van de bevolking bevorderen en kan de afstand met het Europese niveau verkleinen.

3. *Hoe democratisch moet Europa zijn?*

- De afwezigheid van een Europese demos kan de democratische perceptie van de Unie ernstig hinderen. Een méér uniforme demos zou behulpzaam zijn om een gemeenschapsgevoel te scheppen dat de nationale grenzen overstijgt, waardoor men kan aanvaarden in de minderheid te worden gesteld. Het ontbreken van een Europese identiteit maakt meerderheidsbeslissingen dikwijls niet legitiem.
- De EU zich vooral bezig met regelgevende functies. Het zijn technische economische kwesties die de lidstaten naar een supranationaal niveau hebben overgeheveld. Hierover weet de bevolking niets en is het ook niet geïnteresseerd (OM, MA).
- Thema's die de bevolking het meest beroeren worden nog altijd haast exclusief op nationaal niveau georganiseerd, zoals pensioenen, werkgelegenheid, belastingen, gezondheidszorg, veiligheid en onderwijs. Europa wil de nationale staten niet verdringen maar hen in tegendeel helpen om belangrijke maatschappelijke doelstellingen te verwezenlijken (MO).
- Zonder een echt politiek debat op Europees niveau, dat de klassieke nationale breuklijnen overstijgt, kunnen we de EU moeilijk als een democratische politieke ruimte beschouwen (OR).

- Door de Unie een centrale plaats te geven in de politieke debatten, zal een gemeenschapsgevoel ontstaan dat noodzakelijk is voor een democratisch Europa.

4. *Hoe kunnen de Europese fracties in het Europees Parlement een Europese demos bevorderen?*

- Een scherp en relevant debat over de grote politieke uitdagingen en de keuzemogelijkheden moet een ruime weerklank krijgen in de media. en moet bij de bevolking het gevoel versterken dat het betrokken is bij Europa.
- In het Europees Parlement is er, afhankelijk van het thema, een dynamiek van wisselende politieke allianties. Eensgezindheid binnen de politieke families is doorheen de jaren toegenomen.

5. *Welke invloed oefenen de grote economische en sociale pressiegroepen uit op de besluitvorming?*

- De relevantie van het Europese project wordt in het algemeen niet betwist. De vermeende tekortkomingen worden wel sterk betwist.
- Sceptici betwijfelen of méér Europa wel het juiste antwoord is op de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd (OR).
- De economische en sociale belangengroepen spelen een doorslaggevende rol in de vorming van de nationale preferenties (MO).
- Als de economische belangen onduidelijk of verwaarloosbaar zijn, vergroot de speelruimte van de nationale regeringen om een eigen standpunt te brengen (MO).

6. *Waarom zou de Europese bevolking meteen pro-Europees worden of de idee van een Europese federatie bijtreden?*

Waarom is er een toegenomen contestatie van het Europese project bij de bevolking?

- Het zijn vooral extremistische politieke groepen die erin slagen de nationale identiteitsfactor te mobiliseren om Europese initiatieven te dwarsbomen. De politisering van het EU-gebeuren zal blijven en kan de verdere integratie van Europa bemoeilijken (OR).
- Het is niet zo dat de bevolking minder geïnteresseerd is in de EU-politiek omdat de Europese taken weinig interessant zijn, maar wel omdat ze geen voorwerp zijn van politiek debat. Indien het belang van de EU duidelijk wordt, zullen Europese burgers en beleidsmakers meer over de Europese politiek discussiëren en preferenties vormen over Europese thema's' (MO).

- Een Europese demos ontstaat niet spontaan. De Europese beleidsmakers kunnen deze zelf mee creëren door de EU centraal in het politieke debat te plaatsen. Veel belangrijke thema's blijven een nationale kwestie eerder dan een Europese (OR).
- Het ontstaan van een Europese demos door méér politiek debat kan niet zomaar gebeuren. De EU zal saai blijven zolang het politiek debat niet explicieter gericht wordt op de aard van de Europese constructie zelf en het soort beleid dat het voortbrengt. De bevolking moet het gevoel krijgen dat het Europese beleid concreet is (OR).
- Habermas gaat ervan uit dat instellingen ook van bovenuit een affectieve band kunnen genereren met mensen die onder die institutionele orde leven. Het concept van constitutioneel patriottisme is gebaseerd op een gezamenlijke loyaliteit tegenover bepaalde politieke waarden, zoals vastgelegd in de grondwet. Een dergelijke post-nationale democratie is ingebed in gemeenschappelijke waarden, maar erkent ook de verschillen in culturen.

7. *Welke kerngedachten vervulde het vredesproject waarmee Europa na WOII startte?*

Wat zijn de nieuwe kerngedachten?

Stemmen de voorkeuren van bij de oprichting nog overeen met de huidige?

- Het uitgangspunt was de vredesgedachte, namelijk geen oorlog meer tussen de landen in Europa. Nadien werden eraan toegevoegd: welvaart voor iedereen, transnationale solidariteit, strijd tegen armoede en uitsluiting, een duurzaam milieubeleid, algemeen belang w.o. consumentenbescherming en concurrentiebeleid en de vier basisvrijheden van de interne markt
- Europa kan nooit verder gaan dan de belangen en de preferenties van de belangrijkste lidstaten (PI). De preferenties van de lidstaten veranderden doorheen de tijd. Dit geldt ook voor de bevolking (alhoewel minder bewust).

8. *Welke publieke waarden en algemene belangen ondersteunen het Europese project van de federalisten?*

Worden die politieke waarden en normen nog als belangrijk ervaren?

Worden die politieke waarden en normen nog als een deel van onze identiteit ervaren?

- De publieke waarden en normen zijn: democratie, rechtssysteem, mensenrechten, gelijkheid man en vrouw, scheiding staat en kerk, en een sociaal gecorrigeerde markteconomie.
- De Europese integratie en de internationalisering hebben nog een aantal publieke waarden en normen toegevoegd: het algemeen Europees belang, transnationale loyaliteit, een Europees gemeenschapsgevoel en de wederkerige solidariteit.
- Waarden, normen en ideeën geven vorm aan het handelen en zelfs aan onze

identiteit. Ideeën zijn een soort lijm die het complexe politieke proces samenhoudt. Ze bieden een mentale kaart die beleidsmakers wegwijs maakt in het politieke gebeuren. De vraag is niet of belangen dan wel waarden doorslaggevend zijn, maar wel op welke manier het zogenaamd 'eigenbelang' sociaal wordt geconstrueerd (OR).

9. *Waarom is een federaal Europa zo moeilijk haalbaar?*

Is het Europees federalistisch gedachtengoed toegankelijk?

Worden de positieve kenmerken van het Europees federalisme aanvaard?

- Het aantal veto stemmers is toegenomen door de verschillende uitbreidingen en de heterogeniteit van de preferenties van de lidstaten.
- Europese verdragen zijn bijzonder gedetailleerde teksten. Wijzigingen met eenparigheid zijn bijzonder moeilijk. Federale landen met een kortere grondwet moeten die zelden herzien.
- Er is een groeiende tendens om nationale referenda te organiseren bij de goedkeuring van nieuwe Europese verdragen.
- Neo-federalistische denkers gaan ervan uit dat Europa reeds een soort federatie is. De EU heeft niet alle kenmerken van een federale constructie, maar wel als het gaat om regelgevende kwesties (OR).
- De reikwijdte van 'normale' federale staten is veel groter dan in de EU en behelst ook een herverdelend beleid (OR).
- Lidstaten met een centralistische traditie hebben zeer veel moeite om de baten van het (Europees) federalisme te aanvaarden.

10. *Kan een gemeenschappelijk macro-economisch beleid voor Europa bijdragen tot het behoud van de welvaart in Europa?*

- Een gemeenschappelijk economisch beleid voor Europa is correcter dan een economische regering en werkt met gemeenschappelijke macro-economische richtsnoeren. Het multiplicatoreffect en de schaalvergroting zijn binnen de interne markt onvermijdelijke beleidsrecepten, die de interne cohesie verbeteren en het geheel beschermen tegen marginalisering in een geglobaliseerde wereld.
- Dat gemeenschappelijke economische beleid vraagt nuancering opdat de zwakkere lidstaten er geen nadeel van zouden ondervinden (cf. de gevolgen van een rechtlijnig monetair beleid op de asymmetrische groei tussen noordelijke en oostelijke/zuidelijke lidstaten). Zie rente-, wisselkoers- en inflatiebeleid van de eurozone.

11. *Zal een Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid de Europese belangen beter beschermen? Het aanzien van de EU in de wereld versterken en het Europa-bewustzijn-betrokkenheid bevorderen?*

- Het met één stem spreken van Europa naar de buitenwereld bleek bij herhaling zeer moeilijk, soms onmogelijk. De gevolgen waren telkens schadelijk voor het imago en de belangen van de EU als volwaardige internationale speler. De tegenspelers passen - telkens met succes - het verdeel en heers-spiel toe.
- Eén gemeenschappelijke Europese Dienst voor Extern Optreden zal de formulering van een coherent extern beleid vergemakkelijken en zal wellicht een gemeenschappelijk beleid stapsgewijs mogelijk maken.
- De bevolking verwacht Europese externe bescherming. Hoe zulks te werk gaat is niet haar zorg. Wel zal de bevolking de doelmatige verdediging van de Europese gemeenschappelijke belangen quasi automatisch goedkeuren omdat het haar vage verwachtingen terzake beantwoordt. Die bescherming kan ook een bron van gemeenschappelijke betrokkenheid, zelfvertrouwen en een Europees gemeenschapsgevoel worden.

Belangrijke randvoorwaarden

De rol van de publieke opinie, de (Europese) politieke partijen, de media en het onderwijs worden wel eens uit het oog verloren of onderschat.

- Publieke opinie in Europa:
 - Er bestaat niet één Europese, maar wel nationaal, regionaal en lokaal opgesplitste publieke opinies.
 - Eén Europese publieke opinie zal maar ontstaan zodra de Europese politieke partijen een grensoverschrijdend politiek en publiek debat starten over de grote beslissingen voor Europa.
 - De publieke opinie in Europa leeft in een paradox. Enerzijds heeft ze hoge verwachtingen, zelfs in domeinen waar de EU onbevoegd is. Anderzijds is de publieke opinie onverschillig, sceptisch, (soms) vijandig en onwetend.
- Europese politieke partijen:
 - De Europese politieke partijen moeten door de bevolking als haar efficiënte pleitbezorgers en haar belangenvertegenwoordigers worden aanzien.
 - Uiteraard moeten de Europese politieke partijen het Europees algemeen belang en het belang van de bevolking in Europa hoger inschatten dan het enge nationale belang.
 - Waar geen Europese politieke partijen bestaan kan geen billijk, transparant en vernieuwend Europees beleid worden gevoerd. Het alternatief is een beperkend, versnipperd en kortetermijn intergouvernementeel beleid in Europa.

- Media in Europa:

- Met méér dan 80 procent van de nationaal/regionaal goedgekeurde wetgeving van Europese oorsprong, is Europa niet langer 'buitenland' maar wel 'binnenland'. Europees nieuws hoort thuis onder 'binnenland'.
- De media moeten het Europa-nieuws opnieuw opwaarderen en centraal plaatsen in het politieke debat.
- De media moeten hun pedagogische functie in verband met het Europese nieuws ernstig nemen (informatie, duiding, weerleggen van vooroordelen, kritische houding ten aanzien van 'twijfelachtige' ontwikkelingen'. De media moeten de keuze-alternatieven van de politieke partijen (fracties in het EP), respectievelijk van de Europese instellingen weergeven en bereid zijn die te vervolledigen met eigen constructieve voorstellen.

- Onderwijs:

- Het verwaarlozen van recente politieke ontwikkelingen over Europa hindert het verstrekken van objectieve duiding over de Europese integratie in de onderwijsnetten.
- De versnipperde individuele (lovenswaardige) initiatieven van leerkrachten en docenten werpen samen te weinig gewicht in de schaal om globaal een positieve houding ten aanzien van het Europese project te genereren.
- Te weinig tijd is beschikbaar om de Europese integratie te verklaren. Onvoorbereidheid van leerkrachten en docenten, vooringenomenheid ten aanzien van het Europese project, het vasthouden aan een verouderd referentiekader dat de internationalisering negeert, scepticisme, soms zelfs een uitgesproken vijandigheid zijn enkele kenmerken van de onderwijs-context. Veel leerkrachten en docenten kunnen te weinig redelijke argumenten plaatsen tegenover de gangbare vooroordelen over Europa.
- Mits enkele voorzorgen kan een neutrale toelichting van het Europese project wel plaatsvinden. Het Europese project laat ruimte aan diversiteit en verschillende voorkeuren. De leerkracht/docent behoudt hier ook zijn/haar vrijheid (zolang de objectiviteit wordt gerespecteerd).

Europees federalisme als merk en inhoud

Welke stappen moeten de Europese federalisten zetten om geleidelijk aan te groeien naar een eigen identiteit? In het Engels wordt het begrip 'branding' gehanteerd. Het gaat om het creëren van een merk-identiteit.

1. Staat er een algemeen concept achter elke activiteit van de Europese federalisten?

2. Zit er een duidelijke en relevante boodschap in elke communicatie van de Europese federalisten naar de gekozen doelgroep(en)?
3. Zonder concept en herkenbare boodschap is er geen merkvorming.
4. Zonder coherente visie op de wijze van communiceren is er verspilling van tijd, en middelen.
5. Zonder merk of identiteitsperceptie is elke campagne gedoemd om zeer middelmatig te presteren.

Een sterk merk/identiteit dient een doel en of een finaliteit.
Een sterk merk/identiteit schept meerwaarde.

Europese federalisten hebben nood aan een sterke bewustwording (wake-up call) om een nieuw merk/identiteit te creëren (rebranding) en om hun communicatie-model te vernieuwen.

De Europese federalisten moeten de bevolking, in een tijd van grondige verandering en onzekerheid, een wenkend toekomstperspectief bieden. Het project moet het vooruitzicht van maatschappelijke vooruitgang inhouden. Als er sprake is van solidariteit moet het vooruitzicht op politiek resultaat aanwezig zijn. Vele oude (gangbare) uitgangspunten moeten worden vervangen door een nieuw referentiekader dat past in de huidige Europese en internationale context.

Hoewel de Europees federalistische ideologie ofwel utopisch kan klinken ofwel langetermijn objectieven bevat, toch kan hun Europees politiek en maatschappelijk project aanleiding zijn tot politieke mobilisatie. De Europese Unie is nu de voornaamste motor voor maatschappelijke vernieuwing in Europa.

Een negatieve houding of pessimisme kunnen geen positieve boodschap voeden. Terechte kritiek samen met oplossingsgerichte voorstellen, moeten de degelijkheid en de geloofwaardigheid van de Europese federalisten ondersteunen.

De correcte perceptie van de Europese federalisten door derden moet in het oog worden gehouden. De Europese federalisten moeten gekend zijn als een beweging die het bestaan van de lidstaten in Europa eerbiedigt en maar zich tevens inzet voor een 'beter, effectiever en rechtvaardiger' Europa.

Verklarende voorbeelden van Europese realisaties moeten de heersende stroming neutraliseren, die het Europese project, soms opzettelijk, in een verkeerd daglicht plaatst. De Europese federalisten moeten achterhalen wie de stroom van foute beeldvorming over Europa verspreidt. Die groep sceptici moet, onder andere, een prioritaire doelgroep voor de Europese federalisten worden.

Een tweede prioritaire groep zijn de nationale leiders die mee beslissen over Europa. Een derde groep zijn de leden van het Europees Parlement en Europese ambtenaren. Een vierde prioritaire groep is het onderwijzend personeel (ASO), jongeren en jongvolwassenen.

De Europese federalisten moeten hun communicatie naar groepen of individuele personen differentiëren in functie van de belangstelling van de bestemmingen. Telkens de kans zich aanbiedt moeten een of meer misverstanden over Europa objectief worden weerlegd.

De Europese federalisten moeten de aandacht vestigen op de gemiste kansen en zodoende aantonen hoe het project verder kan worden verbeterd.

Opinievormers moeten ervan worden overtuigd dat de Europese federalisten het bij het juiste eind hebben en zij moeten worden gewezen op het schadelijke effect van nationalistische reflexen van terugplooiing, zoals protectionisme, kortetermijndenken en de eenzijdige voorrang aan het nationale of het particuliere lokale belang.

Een voorwaarde tot succes voor de Europese federalisten is de gestage uitbreiding van het aantal medestanders. Anderzijds moeten de Europese federalisten goed weten wie hun politieke vrienden zijn en er zoveel mogelijk mee netwerken en samenwerken. Hier moet wederzijds respect groeien, evenals de bereidheid om naar elkaar te luisteren en samen te werken. Deze politieke vrienden moeten vooral gekozen worden omwille van hun bekwaamheid, hun contacten en hun geestesverwantschap

De virtuele democratie kan, via sociale en politieke netwerksites, de invloed van onderuit versterken. Daarom moet ook de man met de pet rechtstreeks worden overtuigd van de boodschap van de Europese federalisten. Om nationale politieke leiders in beweging te krijgen zal o.m. die weg moeten worden bewandeld.

De Europese federalisten moeten een aantal significante segmenten van de bevolking duidelijk maken waarin ze zich als beweging onderscheiden van andere politieke stromingen. De actieve en geïnteresseerde bevolking wil korte en hapklare informatie die haar standpunt snel helpt te vormen.

We leven in een tijdperk van veelal ontzilde mensen met zeer uiteenlopende belangstelling en een vlottende politieke overtuiging. In dit tijdperk is het niet-rationele of emotionele alom aanwezig. Hiermee moet rekening worden gehouden.

De opvatting dat het beter is samen inefficiënt te zijn moet worden bestreden. Europa moet zowel doelmatig als verenigd zijn. De Europa federalisten moeten die eerste opvatting met kracht weerleggen en vervangen door aan te tonen dat samen optreden meerwaarde schept mits toepassing van het subsidiariteitsprincipe.

De Europese federalisten moeten de bevolking ervan overtuigen dat 'als Europa het beter doet, het de lidstaten van de EU ook veel beter vergaat'.

Voorlopige conclusies

De Europese federalisten zijn een beweging van militanten en vrijwilligers. Het potentieel aan spontane actie is er groot. De bezieling van de lokale groepen is afhankelijk van het dynamisme van de lokale verantwoordelijken. Nood aan coördinatie van de lokale secties, met het oog op gezamenlijke actie over heel Europa is zeer groot.

Er is een groot verschil tussen een lokale werking, met een eigen agenda en een eigen thematiek en het functioneren van de lokale secties in het kader van een grote coherente semi-permanente campagne. De eerste werkvorm gaat nagenoeg onopgemerkt voorbij. De tweede werkvorm heeft méér kansen om als 'degelijke' politieke actie te worden opgemerkt.

Een campagne betekent een intense mobilisatie van een groot aantal vrijwilligers. Ze vergt méér financiële middelen en de participatie van een groter aantal externe groepen of instanties die bereid zijn samen te werken met de Europese federalisten.

Een campagne impliceert een mobilisatie rond zeer concrete doelstellingen. Een beperkte boodschap, duidelijk overgebracht naar een welomschreven doelpubliek, waarbij een merkbaar resultaat wordt nagestreefd die aanhang/goedwillendheid/toetreding bevordert en/of het aanzien/invloed/erkenning van de Europese federalistisch boodschap vergroot.

Strategie betekent enerzijds het vaststellen van globale doelstellingen op langetermijn en anderzijds het kiezen van de belangrijkste instrumenten die daartoe nodig zijn. Een strategie is geen operationeel document, maar moet eerst worden omgezet in deelstrategieën, beleidsplannen en tenslotte actie (BI).

Zonder strategie kunnen de Europese federalisten nooit echt ageren, maar zullen ze vooral reageren. Wie zijn doelstellingen niet kent, kan geen proactief beleid voeren (BI). De Europese federalisten bebakenen hun toekomstpad op voorhand.

'Een doel zonder plan is enkel een wens', stelde Antoine de Saint Exupéry. Een moedig en coherent plan is het enige antwoord op een ambitieus doel. Europese federalisten moeten het schijnbaar onmogelijke durven te ondernemen.

De Europese federalisten moeten voor ogen houden dat: (1) het Europees federalistisch gedachtegoed nog volledig buiten het referentiekader van de modale Europeaan, evenals van de meeste Europese beleidsvoerders valt, (2) het project Europa komt nog onvoldoende tegemoet aan de zorgen van de Europese burger en (3) institutionele oplossingen maken de Europese politiek niet aantrekkelijker voor de bevolking.

Zodra de Europese federalisten, als beweging, een 'kritische massa' hebben bereikt, moeten ze de Europese politieke agenda mee proberen te beïnvloeden. Vraag of de Europese federalisten een politieke partij moeten worden, werd in het verleden reeds negatief beantwoord. Deze vraag wordt vandaag, wellicht om dezelfde redenen, afgewezen.

Een significante ideologische stroming willen worden is een geweldige opgave voor de Europese federalisten. Deze opgave slaagt maar onder strenge voorwaarden. Het aantal eigen actieve, trouwe en bekwame medewerkers moet stelselmatig toenemen. Zo ook het aantal specialisten in verschillende disciplines nodig voor politieke actie. De groep medewerkers moeten bestaan uit doeners en denkers. Media, politici en andere opinievormers moeten de Europese federalisten opmerken, ermee rekening houden en interessant vinden. Met de meeste boodschappen moeten ze kunnen instemmen, als de bewijsvoering ervan duidelijk wordt gepresenteerd. De boodschap moet steeds eenvoudig, op de essentie

gericht, ter zake, begrijpelijk, innovatief, relevant en toekomstgericht zijn.

Deze boodschap wordt gehaald uit een coherente ideologie en een strategie die samen ruim worden geaccepteerd door de meerderheid van de Europese federalisten in Europa. De Europese federalisten hebben ook nood aan een gezamenlijk en inspirerend manifest, waarop hun gecoördineerde actie steunt.

Voorgaande formulering is slechts een tussen de vele andere pogingen om het gedachtengoed en de strategie van de Europese federalisten te verduidelijken. Het is nooit te laat om dat gedachtengoed en die strategie goed te formuleren.

De Europese federalisten moeten het samen doen en beter nu dan later.

Post scriptum

Robert Verschooten (1939), licentiaat in handels-, maritieme en consulaire wetenschappen (RHSA) (1961),
Programma voor post-universitair bedrijfsbeheer (PPB) (IPO)
Tijdens zijn carrière actief in logistiek, verkoop, aankoop, public relations en milieu-aangelegenheden
Europees federalist sedert 1956. Is actief in de vzw Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) te Antwerpen (opgericht in 1963), eerst als beheerder (sedert 1977) en later als voorzitter (sedert 1996)
Uitgever van ESIC Nieuwsbrief, Welk Europa?, en de website van ESIC (www.europadebat.be). Alles wordt gepubliceerd in het Nederlands
Bezieler van Cafe-Europa, dat debatsessies inricht voor universiteits- en hogeschoolstudenten in Antwerpen
Houder van lezingen over uiteenlopende Europese thema's en organisator van vormingssessies.

Een aantal citaten werd ontleend aan het boek 'Theorie van de Europese integratie', door prof. dr. Jan Orbie (Universiteit van Gent), Acco Leuven, 2009, 217 pagina's

Verband tussen de afgekorte namen en de volledige uit o.c.: MA, Majone; MO, Moravcsik, OR, Orbie, PI, Pierson, PO, Pollack; SC, Scharpf.

Andere afkorting: BI, Biscop.

Deze publicatie is eveneens **beschikbaar in het Engels**, met als titel 'European Federalists confronted with themselves', 2010. Kan worden geraadpleegd op: www.europadebat.be